

ԳԱՅՐԵՆԻՔ

ՇԱՐԱՔԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր: — Բաժանորդագրութեան պայմանք են Պօլսոյ եւ Գաւառաց համար քրատարութեան ծախքը յիշատին 50 դր2: — Վեցամսեայն մէկ Բաւորդ Ծաւ. ոսկի: — Ձեռքէ կը ծախուի 40 փարայի: — Ո եւ է գիր եւ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ, Մ. Սարբեան տպարանը, Մէրնան չորս Քիւշտի Էճէնտի խան քիւ 20:

Ա Ջ Դ

Մեր Գաւառաբնակ այն մեծարոյ բաժանորդը որք իւրեանց բաժանորդագիրն ցարդ վճարած չեն, կը հրաւիրուին ժամ առաջ իրենց պարտքն վճարել եւ հաշիւներն ամբողջապէս մաքրել մինչեւ յառաջիկայ տարեգլուխ:

Մ Ա Ն Կ Ա Վ Ա Ր Ժ Ա Պ Ա Ն

ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Որպէս ոմանք կը կարծեն, իրագիտութիւնը կրթութեան մը մասնաւոր ճիւղն չէ երբէք, այլ պարզապէս այլ եւ այլ ուսումներ աւանդելու համար հնարուած կերպ մ'է նա. կերպ մը որ ընդհանուր եւ յանհուն բազմապատիկ է. սակայն այս եղանակը սկզբունքներ եւ կանոններ ունի. կարեւոր է այս կանոններն ու սկզբունքներն գիտնալ մանկավարժից. որպէս զի նուազ կարեւան իրագիտութեան դասերն ամենայն անպահովութեամբ թողանգակել մանկական ծանօթութեանց չըջանալին մէջ:

Ձկայ մայր մը որ իւր տղուն ձեռքը հետապարքերական առարկայ մը տուած ատեն, նորա

յաճախակի հարցումներէն դրդեալ, ստիպուած չը լինի այդ առարկային գործածութիւնը, ձեռն եւ ուր շինուիլը բացատրել նմա. Այս ուսուցման կերպը որչափ քնքուշ եւ ընտանի լինի, տղան այնչափ խորին ուշիւ եւ անյադ հետաքրքրութեամբ կ'ունկնդրէ իւր վարժիչը. Այս սիրուն խօսակցութեան մէջ մայրը հիացմամբ կը դիտէ իւր տղուն մտաւոր կարողութեանց մի առ մի զարթնուիլը եւ կը հրճուի. ասիւ՛ր մը հատուցուած վարձատրութիւններէն ամենաքաղցրն է:

Առարկայից վրայ եղած այս ուսումն ի՞նչ է ուրեմն. ի՞նչ է այս խօսակցութիւնը յորում դպրոցական խտուութենէ աւելի քաղցրութիւն ու ազնուութիւն ունի վարժիչը. — Իրագիտութիւնն է այս, որոյ ուսուցման եղանակը պարզ ու բնական ըլլալով, ամեն ոք կրնայ ձեռնահաս լինել յայնմ:

Եթէ իրագիտութիւնն սկզբնական ծանօթութիւններէ սկսեալ պարզ եւ բնական եղանակաւ մ'աւանդուի, աստիճանաբար կարելի է մինչեւ իսկ աւելի բարձր ուսումներ իրագիտութեան եղանակաւ աւանդել, առանց սորա յաւկանիչէն եւ բեղմաւորութենէն բան մը կորուսելու:

Մանկմը առաջին կարգի արուեստանոցի մը մէջ. Իւր արուեստին կամ ձեռարուեստին մէջ կիրթ ու վարժ վերակացուն՝ նորուսի մը առաջին փորձերն առաջնորդելը կը տեսնեմք հոն. հոն կը տեսնեմք որ վարպետը իւր աշակերտին ձեռքը կուտայ ու ամուր կը ճանչցնէ արհեստին վերաբերեալ կազմածներն ու դրոժիւները, եւ նոցա իւրա-

քանչիւրին գործածութեան եղանակն ու անունները կը սորվեցնէ նմա. ի՞նչ կ'ընէ այս վարպետը. — « Իրագիտութեան » դաս մ'է որ կուտայ :

Անբիթէատրի մը մէջ ալ կը տեսնեմք ուսուցիչն՝ որ բնական գիտութեանց խորիմաստ սկզբունքներն կ'ընդլայնէ լուրջ ունկնդրաց որք մի խորին երկիւղածութեամբ իւր ձայնը կը լսեն : Այս ուսուցիչն իւր թոնրիկներն, իւր ապակեայ եղջերներն, իւր մոգիչ գործիքներն ունի, որոցմով փորձեր կ'ընէ միշտ. իւր աշակերտաց աչաց առջեւ իսկ կը կատարէ այն փափուկ ու շքեղ գործողութիւնները որոց վրայօք կը ճառէ նոցա : Այս գիտունը « Իրագիտութեան » դաս մը կուտայ :

Հապա Սօրպօնի այն գիտնական յանկուցիչ երեկոյթներն ի՞նչ էին. ամենէն ականաւոր գիտունները իրենց ուսումնական բարձր գիւրքն 'ի նկատի չ'առնելով՝ այս երեկոյթներուն ներկայ կը գտնուէին, բնութեան երեկոյթները և գիտութեան՝ մեր ձեռարուեստից մէջ ունեցած սքանչելի կիրառութիւնները հասարակ ժողովրդեան հասկցնելու համար : Այս երեկոյթներն ալ « Իրագիտութեան » հրապուրիչ դասեր էին :

Ուրեմն դաս տալու այս եղանակը նորահնար բան մը չէ. և ոչ ոք կրնայ Իրագիտութեան գիւտըն իրեն սեպհականել և պարծենալ այնու. փորձառուք վճռած լինելով սորա կիրառութիւնը, պէտք չկայ ուրիշ օրինակներ մէջ բերել ապացուցանելու համար թէ Իրագիտութիւնը ամեն հասակի, ուսուցման ամեն աստիճանի կը պատշաճի, թէ՛ կարելի է բազմաթիւ եղանակներ զգեստել, ամենէն բազմազան ձևերու տակ մտնել, ամեն պարագայի յարմարել և ամեն նիւթի սովորել :

Նախնական մանկութեան դաստիարակութեան մէջ գործածուելիք բանաւոր միակ եղանակն Իրագիտութիւնն է :

Մեր փոքրիկ ուսանողաց կարգաւ սորվելէն առաջ իսկ, այն առաջին ամիսներու միջոցին, այս նախնական ուսմանց պարագեցնող վարժիչը հարկ է մանկանց զգայարանքը վկայութեան կանչել : Տակաւ առ տակաւ սովորելու է, զանոնք աչքի զարնող եղելութեանց խելամուտ ընելու, իրենց շուրջը գտնուած առարկայներէն օգուտ քաղելու և բառերն իրենց բուն նշանակութեամբը գործածելու : Ձանացէք որ բնազդական կեանքի աղջամղէն աստիճանաբար ի լոյս դայ մանուկը. մարգեցէք իւր կարողութեանց արթնութիւնը և այսպէս առաջնորդ եղիք իւր իմացական առաջին կըրթութեան :

Մանուկը՝ առանց ու ե է դաս մ'առնելու կ'դէպ, կը հաշուէ, կը դատէ, բայց կարեւոր է

լոյս դնել այս յեղյեղուկ գործողութեանց մէջ, կարեւոր է մանկան « մտածութեանց անկարգ թելերը յարդարել », պէտք է նաեւ մանկան մոքին մէջ հաստատել՝ զինք չըջապատող առարկայից վրայ ստացած անորոշ և յեղյեղուկ ծանօթութիւնները. այս պարզ ու ընտանի ուսումներն իւր հետագայ կըրթութեան հիմն պիտի լինին : Պէտք է ուրեմն որ այս հիմն խիստ հաստատուն տրուի : Այլ ամեն ինչ յայսմ չկայանար. պէտք է նաեւ որ ուսմանց շրջանակը, թէեւ սահմանափակ, լինի անթերի : Մինչեւ անգամ, ամենէն խելացի տղու մը ստացած ծանօթութեանց տակաւին անձուկ ու համարն մէջ, դիտող աչք մը կրնայ բոլորովին մթին և պակաս տեղեր յերեւան ածել : Պէտք է այս պակասներն ամենայնիւ լնուլ. ապա թէ ոչ չէնքը խախուտ կը լինի. եթէ ժամանակ մը յետոյ նոր ծանօթութիւններ տալ ուղուի այսպիսի իմացականութեան մը, այդ ծանօթութիւնները ունայնութեան մէջ կը կորսուին կ'երթան... Ի յուշ ածեմք մեր մանկական յիշատակներն, յայնժամ մեզմէ իւրաքանչիւրը մեր ըսածներուն ստուգութիւնը պիտի հասկնայ :

Իրագիտութեան կանոններն իմացականութեան բնական գնացից հետեւութիւններն են : Իմացականութեան զարգացման աստիճանին նայելով կը շինուին այս կանոնները, որք կը պատուիրեն չտալ այլ և այլ տեղեկութիւններ բայց միայն այն կարգաւ յորում մանկան ըմբռման կարողութիւնները կը յաջորդեն իրերաց. որովհետեւ մանկան ըմբռման կարողութիւնները յախուռն չեն արթնար. ինչպէս որ մարմինն ֆիզիքական գործողութիւններով կը սնանի, նոյնպէս ալ միտքը կարգ մը յաջորդական գործողութիւններով նոր ծանօթութիւններ իրեն կ'իւրացնէ : Մարմնոյն նըկատմամբ ըսուածը մոքին համար եւս կրնայ ամենայնիւ պատշաճիլ. « չատ ուտելով չէ որ կը սնանիմք, այլ լաւ մարսելով » : Սակայն մարսողութիւնը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ կանոնաւորապէս շարունակուած կարգ մը գործողութեանց արդիւնքը. այսպէս ալ մանուկն այն ատեն միայն մտաւոր շահ մ'ունի, երբ իր իմացականութեան զանազան գործողութիւնները կանոնաւորապէս իրարու յաջորդած են :

Մտքը կամ ուսուցիչք, կամածին դաս մը տուած ատենին (որոյ մէջ ետքն ըսուելիք բան մը առաջ կ'ըսեն), կը վշտանան երբեմն ու կը վերաւորուին, երբ կը տեսնեն թէ իրենց զաւակներն աշկերտներն ալ եւս զիրենք մոիկ չեն ըներ, կը խաղան և ուրիշ բաներով կ'զբաղին : Ասի թող խըրատ ըլլայ ծնողաց ու վարժապետաց, չատ անգամ ուսուցիչներ կ'ըսեն. « Համբերող պէտք է ըլլալ » :

խոհ մեք պարզապէս կ'ըսեմք նոցա, «խմացականութեան բնական գնացից յարմարեցէք»:

Ն. Պ.

(Շարունակելի)

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ԴՐԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻՔ

ԺԵ.

Ընտանեաց որպէս նաև ամէն անհատի համար վտանգ մ'է առանձնութիւնը, յորմէ կը ծագի ետութիւն կամ ձանձրոյթ, երբեմն երկուքը միանգամայն: Ընկերական ստեղծուած լինելով, առ այն կատարելիք պարտականութիւններ ունիմք:

Ընկերութիւնը ըսելով միայն ընտանեաց անդամներն հասկնալու չէ, այլ անկէ դուրս բարձր դասու մարդիկ. բարեկամք, դրացիք են. կը կազմեն ընկերութիւնն, անոնց նկատմամբ ունեցած պարտականութիւնն կը կատարեմք այցելութեամբ, գումարմամբ կամ բարեկամական երեկոյթներով:

Այցելութիւնը երկու կերպ կ'ըլլան, մին պարտաւորիչ, միւսն՝ դիպուածական կամ մտերմական, նոր տարւոյ, տարեդարձի, Ծննդեան, Զատիկի, մահուան կամ ուրախութեան, փոխադարձ այցելութիւնք են. պարտաւորիչ են. գալով միւսին՝ որ բարեկամական գումարում մ'է, տարբեր ձեւեր կ'առնու, որ երբեմն ընտանեկան շրջանակէն դուրս չ'ենք, ժամանակ ժամանակ կ'ընդունուին բարեկամներ, որ ընտանեաց լրացուցիչ մասը նկատուած են իրենց մատուցած ծառայութեամբը և անձնուիրութեամբը և երբեմն սեղանի վրայ կամ պարզ երեկոյթի մ'ատեն կը փոխանակուին լաւ և քաջքը խօսակցութիւններ. բարեկամական երեկոյթք սիրուն պարզասիրութեան և մտերմութեան դրոշմն ունին. այս միջոցին պարծենկոտութիւն, զարդարանք, ետութիւն են. այն աւուր ծրագրին մէջ չէ կարելի մոցնել. երբտասարդուհիք մրցում մ'ունին այն ատեն, ամենէն փոյթեռանդը սուրճը կամ թէյը կը բաժնէ, ոմանք ազատ ո և է դիտաւորութենէ անձնահաճութեամբ կը ցուցնեն իրենց տաղանդը կամ ձայնը նուագի, դաշնակի կամ ջութակի վրայ:

Այս ատեն տիրուհւոյն պարտականութիւնք փափուկ են. Տիրուհին ամէն մէկուն զատ զատ խօսք մ'ունի. Նա կը դադարեցնէ անմիջապէս վի-

րաւորիչ բառ մը կամ խօսք մը, ճարտարութեամբ մը խօսակցութեան նիւթը փոխելով: Ինքն է որ կը կանոնաւորէ ընկերութեան համեստ խաղերը: Ինքն է որ հետամուտ կ'ըլլայ անմեղ խաղերուն, տեղի չը տալու համար անախորժ կամ դժուարին անտեղութեանց:

Պարի առեն շատ զգոյշ է նա, ուշադիր կը հսկէ բարոյականի, երանի՜ թէ մեղ հայոցս մէջ մուտ չը գտնէր այս «այափրանկա» խաղը որ՝ շատ զեղծութիւններու տեղի կուտայ բարոյականի մէջ նըռազ զարգացեալ ուսմիկ դասուն մէջ:

Տիրուհին այս բաները ըրած միջոցին ինքզինք պէտք է ցուցնէ խիստ առանց բռնութեան, ուրախ՝ առանց թեթեւութեան, իր խստութիւնը չափաւորեալ պ'ուք է լինի շնորհօք և քաղցրութեամբ: Ինքն է որ խօսակցութեան նիւթ կը մատակարարէ, իւր խօսից կերպը, իւր ձեւերը, շարժումքը կը յայտնեն իւր մտքի և սրտի բարոյական ոյժերը, այս կերպ կանանց խօսքերը երբեք չ'են նմանիր տղէտ և ունայն կանանց լեզուին, որք միայն քուրջերու, զարդի, պաճուճանքի վրայ գիտեն խօսիլ և խորապէս խոցել, փրաւորել իրենց պրացեաց, բարեկամաց սրտերը:

Ի մի բան տիրուհին պարտի ունենալ հաշտարար միտք մը, ընթացք մը, պէտք է իւր հիւրերուն, բարեկամաց սիրալիր ունկնդրութիւնը նէ: Շնորհալից և բարեսիրական պայմաններու տակ տիրուհին պարտի երեւիլ և ընել պէտք եղած պատիւները իւր տան մէջ:

«Տուն մի՛ առներ, դրացի ա՛ռ» կ'ըսէ Արեւելեան առած մը, որոյ ճշմարտութիւնը երեւան կ'ենէ երբ դրակից բարեկամներու պէտքը զգալի կը լինի կենաց այլ և այլ դիպուածներու մէջ: Ստէպ ազգականի տեղ կը բռնէ դրացի մը, տիրուհւոյն նեղ ժամերուն օգնութեան կը հասնի, նորա ուրախութեան ու վշտերուն մասնակից կ'ըլլայ ու կը ջանայ միշտ պարզ և անկեղծ դործելով ցոյց տալ իւր բարեկամութիւնը: Իսկ ընդհակառակն ատելի և անտանելի կը դառնայ նա որ դրացիութեան քողին տակ այս ու այն տունը կ'այցելէ չէ թէ բարի մտքով, այլ որպէս ղի դիտէ, լրտեսէ, մարդ բամբասէ, քսութիւն, զրպարտութիւն և վայրահաջութիւններ ընէ մշածելով միայն իւր անձնական շահը:

Պարզ մանաւանդ գիւղային ընտանեաց մէջ կը տեսնուին դրացիներ որ զիրար կ'այցելեն յօժարամիտ, իրարու ձեռք կը կարկառեն, անգործ ժամերու մէջ, մին՝ միւսին արտին, դաշտին կամ խոհանոցին մէջ կ'աշխատի կամ կարը կը կարէ, հիւանդին վրայ կը հսկէ, և մինչև անգամ դրացւոյն զաւակները կը խնամէ, կաթ կուտայ ի հարկին:

Այժմ թէեւ հին սովորութիւնները փոխուելով, փոխուած են նաեւ տաճկահայոցս կենցաղավարութեան կերպերը, թէեւ ոչ այնքան ազատ ու համարձակ կերպով կը կատարեն դրացիական պարտիք, նա մանաւանդ բազմամարդ մեծ քաղաքներու մէջ ուր նոյն փողոցին, թաղին և օթեւանին մէջ օտար և իրարու անծանօթ դէմքեր շարունակ իրարու կը յաջորդեն, և վստահութիւն չեն ներշնչեր, ուստի անհնար է մինչև իսկ վտանգաւոր դրացիական սերտ յարաբերութիւն հաստատել, որովհետեւ կարելի չէ որ դրացիք իրարու հետ տեսնուին իբրեւ օտար անձինք, ուստի վստահութիւն ազդելէ վերջ կարելի է յարաբերութեան մէջ մտնել. դարձեալ ուր որ ամփոփ հայաբնակ թաղերու մէջ հայութեան և ընկերասիրութեան զգացմունքը կը տիրեն, դրացիներն պարտին իրարու մօտենալ, օգնել և պիտոյից հասնել:

Ուստի այսպիսի դրակիցներ մէկմէկ լաւ ճանչնալէ զինի պարտին մշակել այն յարաբերութիւնները որ կենաց ալ և ալ դառնութիւնները կամեն, և ծանր օրերու մէջ մխիթարութիւն են: Քայքայեալ ամէն բանի մէջ նոյնպէս ալ դրացիական տեսակցութեանց մէջ չափ ու սահման դնել պէտք է, ապաժամ այցելութիւնք երբեքն ձանձրոյթ, նեղութիւն և ալ անպատեհութիւններ առաջ կը բերեն:

Ն. ՊՅՈՒՆՅԱՆ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Գերմանիոյ Կայսրն և Կայսրուհին իրենց հետ ունենալով Հէնրի իշխանը, Մէկլէմպուրկի դուքսն, Հէրպէրթ Պիլմարք կոմսն, և ալ բազմաթիւ բարձրաստիճան անձեր, շարաթ օր մայրաքաղաքս հասան զրահանաւերով և մարտանաւերով: Օսմանեան զրահաւորք մինչեւ Տարտանէլ դիմաւորեցին Օգոստոսիառ հիւրերը: Բարձր Մեծ Եպարգոսը, Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարը, և ալ բարձրաստիճան անձինք և պալատականք, մինչև Տարտանէլ ընդ առաջ գացին:

«Քայլէր» մարտանաւն ու «Հոէնձոլըրն» զբօսանաւը, որոց առաջնոյն մէջ կը գտնուէր Կայսրն ու երկրորդին մէջ Կայսրուհին, գերմանական եւ օսմանեան դրօշակները պարզած էին իրենց կայմերուն վրայ, Կայսեր քով կը գտնուէին Խոհէմ

փաշա, արտաքին գործոց նախարար Սալիա փաշա, Պերլինի օսմ. դեսպան Թէվֆիք փաշա, Ալի Նիզամի փաշա, Ֆոն տէր Կօլձ փաշա եւ Ահմէտ Ալի փաշա որոց հետ կը խօսակցէր Ն. Վեհափառութիւն, դիտելով իւր շուրջ պարզուող նորանոր տեսարանները: Կայսրուհւոյն քով կը գտնուէին Լոնտոնի օսմ. նախորդ դեսպան Միլդիլերիս փաշա և Սդրէքէր փաշա: Գերմանական դեսպանատան պահակ «Լօրըլէյ» շոգենաւուն մէջ կը գտնուէր կայսեր եղբայր Հէնրի իշխանը, իսկ կայսեր հետեւորդք, Հէրպէրթ Պիլմարք կոմսը, պալատան մեծ մարաշախտ Պ. Լիէպընս, ընդհանուր տեղակալ Հահօքէ, կայսեր քաղաքական գիւմարի պետ Պ. Լիւքսմիւս, զօրավար Ֆոն Վիթիէ, արքունեաց հովիւ Քէօկէլ և այլք կը գտնուէին «Տանձիկ» շոգենաւուն մէջ որ կը հետեւէր «Հոէնձոլըրն»ին: Շարաթ առաւօտ, արշալոյսին, կայս. շոգենաւուց ընդ առաջ գնացած էին Լոյտի «Փօրֆարձ ու Աուսթրիա» շոգենաւք, առաջինն աւրստիական գաղթականութեան ու զուլիցերիացի գերմանաց կողմէ վարձեալ, և երկրորդը՝ գերմանական գաղթականութեան կողմէ: Այս երկրորդին մէջ կը գտնուէին Թէվթօնիայի գլխաւոր անդամք, գերմաններէն լրագրաց ոմանց թղթակիցք և Պերլինի պատկերազարդ լրագրոյ մը թղթակից տիկինը: Շիրքէթի 18 թիւ շոգենաւը կը տանէր գերմանական «Պիւրկէր Շուլէ» դպրոցին աշակերտներն ու Մախսուսէի շոգենաւ մը բազմաթիւ ժողովուրդ: Առաջին երեք շոգենաւուց մէջ նուազածուաց խումբեր կը գտնուէին որք գերմանական ազգային երգը թնդացուցին, երբ Այ-Սթէֆանոսի բացերը նշմարեցին «Քայլէր»ն ու «Հոէնձոլըրն»ը: Կայսրուհին, իր զբօսանաւուն կամրջին վրայ կեցած, թաշկինակը կը տատանէր, ի պատասխանի ընդ առաջ գնացող շոգենաւուց մէջէն բարձրացող «հուրաններուն»:

Օգոստոսիառ այցելուները բերող շոգենաւք Սարայ-Պուրնուէն ներս մտան հետեւեալ կարգաւ:

Առջեւէն կ'ընթանար դեսպանատան պահակ շոգենաւն. յետոյ «Քայլէր», Հոէնձոլըրն և Տանձիկ» որոց կը հետեւէին «Իզդէտտին և Սուլթանիյէ» կայս. զբօսանաւք, և Ասարը Թէվֆիք ու Ֆէթհը Պիլէնտ» օսմ. զրահաւորք, Լոյտի, Շիրքէթի և Մախսուսէի շոգենաւք շրջապատած էին «Քայլէր»ն ու Հոէնձոլըրն»ը:

Այս հանդիսական ընթացքով Վոսփոր մտան Վիլհէլմ կայսրն ու Աւիուսթա կայսրուհին: Երբ «Քայլէր ու Հոէնձոլըրն» կանգ առին Տօլմա Պաղչէի առջեւ, Գերմանիոյ երկտասարդ Վեհապետն անմիջապէս իր մարտանաւի մեծ մակոյկին մէջ իջնելով, մօտեցաւ «Հոէնձոլըրն»ին և քովն առաւ:

իր Օգոստոսի ամիսին: Պալատական երկու շողենաւակներ կը հեռեւէին կայսերական մահոյկին որ յառաջացաւ դէպ ի պալատան քարափըն: Կայսրն յոտին կանգնած էր մահոյկին մէջ, և ձեռքով կը պատասխանէր ծովու և ցամաքի վրայ բարձրացող «Հուրա»ներուն:

Երբ Կայսրն ու Կայսրուհին ցամաք փոխադրող մահոյկը մօտեցաւ Տօլմա-Պաղչէի պալատան քարափին, Վեհ. Սուլթանը կանգնած էր ծովեզերեայ մեծ դրան սանդուխին առջեւ, ուսկից մինչեւ քարափը ծանրադին կաբիր գորդ մը փռուած էր: Վեհ. Սուլթանն օսմանեան մարտնչատի համադրեալ հագած էր և կուրծքին վրայ կը կրէր Գերմանական Սեւ Արծուի պատուանշանի մեծ ժապաւէնը: Ն. Վեհափառութեան շուրջը կեցած էին Սպարապետ Ալի Սաիպ փաշա, ծովային նախարար Հասան փաշա, Արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա, Ելմուսկան նախարար Յալիֆ փաշա, կայս. պալատան առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշա, կայս. անձնական զօրաբանակին հրամանատար Բեուֆ փաշա, արարողապետ Միւնիւր փաշա, կայս. աւագ թիկնապահ Տէրվիլ և Ֆուատ փաշայները, բժշկապետ Մալթոյեանի փաշա, և այլ բարձրաստիճան սպայք: Պալատական յիւնապետը՝ նոր ու ճոխ համադրեալներ հագած, երկու կարգի վրայ կեցած էին ծովեզրէն մինչեւ պալատան դուռը:

Գերմանիոյ կայսրը հագած էր հիւսար հեծելազօրաց համազգեստն և կուրծքին վրայ կը կրէր Իմթիաղի պատուանշանն, իսկ կայսրուհին՝ Շէֆադաթի առաջին աւտիճանի պատուանշանը կախած էր:

Կայսրը ցամաքին վրայ ոտը կոխած պահուն, «Քայլէր» մարտանաւը թնդանթի հարուածներ արձակեց որոց պատասխանեցին օսմանեան թընդանթը: Այդ պահուն կայս. նուազածուաց խումբը գերմանական ազգային երգը կը նուագէր:

Կայսրուհին եւս մահոյկէն ելնելուն պէս, երկու Վեհապետք իրարու ձեռք սեղմեցին երկարօրէն և յոյժ մտերմական կերպիւ Վեհ. Սուլթանը բարի դալուստ մաղթեց Վիլհելմ կայսեր որ ի պատասխանի շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած փառաւոր և սիրալիր ընդունելութեան համար, և ըսաւ թէ մեծ հաճոյք կ'զգար օսմանեան ռոտանն այցելելով: Յետոյ Վեհ. Սուլթանը բազուկը կարկառեց Աւկուսթա կայսրուհւոյն, և ընկերակցութեամբ Վիլհելմ կայսեր ելաւ պալատան մեծ

դահլիճն ուր համախմբուեցան Նոցին Վեհափառութեանց հետեւորդք:

Տասն վայրկեանի հանդիստէ յետոյ, Վեհ. Սուլթանը՝ դարձեալ թեւն առած Աւկուսթա կայսրուհին, վար իջաւ պալատան մեծ սանդուխէն, և քառաձի փառաւոր կառքի մը մէջ բաղմեցուց զնա, Իւր աջակողմ: Վեհ. Սուլթանին ու Կայսրուհւոյն հանդէպ նստաւ նախորդ Մեծ-Եպարդոս Սալիտ փաշա: Վիլհելմ կայսրը բաղմեցաւ երկրորդ կառքին մէջ, Իւր ձախակողմն ունենալով եղբայրը՝ Հենրի իշխանը: Կայսեր հանդէպ նստաւ Մեծ-Եպարդոս Քեամիլ փաշա, Երրորդ կառքին մէջ կը գտնուէին Մէքլէմպուրկի Մեծ-Գուքսը, Պրօքթօրֆ կոմսուհւոյն հետ, և նախկին Մեծ-Եպարդոս Էտհէմ փաշա ու Ալի Նիզամի փաշա: Զորորդ կառքին մէջ Հէրպէրդ Պիդմարք կոմսը և արտաքին գործոց նախարար Սալիտ փաշա: Պալատական ուրիշ կառքերու մէջ բաղմեցան նախարարք, գերմանական դեսպանը, դեսպանուհին, Կայսեր ու Կայսրուհւոյն հետեւորդք ու պատուակալ տիկնայք, գերմանական նաւատորմին գլխաւոր սպայք, ինչպէս նաև կայսեր ու կայսրուհւոյն անձին յատկացեալ օսմ. բարձրաստիճան պաշտօնատարք: Այսպէս չքեղ թափօր մը կազմուեցաւ, որուն առջեւէն կառքով կ'ընթանար արարողապետ Միւնիւր փաշա պալատական պաշտօնակացի մը ընկերակցութեամբ: Վեհ. Սուլթանի ու Կայսրուհւոյն կառքին երկու քովէն կ'ընթանային Քամբօհէվէնէր փաշա և Ֆուատ փաշա՝ հեծեալ: Բազմաթիւ հեծեալ թիկնապահք ևս կ'ընթանային միւս կողմէ քովէն: Երբ կայսերական թափօրը դուրս ելաւ Տօլմա-Պաղչէի պալատէն, որուն դրան առջեւ բարեւի կեցած էին հետեւակազօրաց, զուալներու և նիզակաւորաց երեք գունդեր, զինուորական նուազածուաց խումբը գերմանական ազգային քայլերգը նուագել սկսաւ: Տօլմա-Պաղչէէն ելլորդ տանող ճանքուն երկու կողմը լցուած էին մայրաքաղաքիս ամեն կողմերէն առաւօտէն ի վեր հասնող հաղաբաւոր ժողովրդեան բաղմութեամբ, որք պատկառանք կը դիտէին երկու վեհապետաց այս փառաւոր անցքը:

Բոլոր պատուհանները, պատշգամբները, կըրպակները ծածկուած էին մարդկային գլուխներով: Ամենուրեք հետեւակազօրք և հեծելազօրք շղթայներ կազմած էին, և կը հսկէին բաղմութիւն ուտիկանք: Բարեկարգութեան պահպանման համար պէտք եղած հրամաններն անձամբ կուտային ուտիկանութեան նախարարը Քեամիլ պէյ, Բերալի կառավարիչ Էմրուլլահ էֆէնտի և Սկիւտարի կառավարիչ Պահրի փաշա:

Վիլհելմ կայսրը կառքին մէջէն զինուորական կերպով կողոնէր ժողովուրդը, և կայսրուհին՝ գլխու շնորհալիր թեթեւ հակումներով:

* *

Կայս. թափորն Երրորդի պալատը ժամանեաւ, Վեհ. Սուլթանը, Գերմանիոյ կայսրը, կայսրուհին ու հետեւորդք ուղղակի պալատան ընդունելութեան սրահն առաջնորդուեցան: Վեհ. Սուլթանն անդ տասը վայրկեանի չափ մնալէ յետոյ իրեն յատուկ տեղը գնաց:

Վիլհելմ կայսրն ու կայսրուհին իրենց հետեւորդաց հետ անմիջապէս անդ երթալով փոխադարձ այցելութիւն տուին Ն. Վեհափառութեան:

Անդ Վիլհելմ կայսրը Վեհ. Սուլթանին ներկայացուց իւր հետեւորդներն և Ն. Վեհափառութիւնն եւս իւր Օգոստոսփառ հիւրին ներկայացուց նախարարներն ու բարձրաստիճան պաշտօնատարները: Յետոյ Վեհ. Սուլթանը, Վիլհելմ կայսրը, Աւիուսթա Վիքթորիա կայսրուհին, Հէնրի իշխանը, Հէրպէլթ Պիլմարք կոմսը և կայսրուհւոյն պատուակալ արկիները գնացին Կայս. պալատան առջին կառուցուած գեղատեսիլ քէօլին և անտի դիտեցին զօրահանդէսն, որոյ շնորհանուր հրամանատար կարգուած էր Ֆէրիդ Րիզա փաշա, հրամանատար կայս. անձնապահ զօրաբանակի երկրորդ զօրաբաժնին և ընդհանուր ուսուցիչ՝ Գամբոհէնէր փաշա: Նախ և առաջ անցան Ա. կիսաբաժնի Ա. գնդին հետեւակաց չորս վաշտերը, Բ. գնդի երեք վաշտերը, Յետոյ Բ. կիսաբաժնի հետեւակաց Գ. գնդին չորս վաշտերը Սարդըլը Ձոհաֆ զինուորաց Ա. ու Բ. վաշտերն և Ձ. հետեւակաց գնդին Ա. և Գ. վաշտերը: Ասոնց ետեւէն կուգար Գ. կիսաբաժնին, որ կը բաղկանար Ֆէսլի Ձոհաֆ գնդին Ա. ու Բ. վաշտերէն, Է. գնդին Ա. վաշտէն, Ը. գնդին Գ. վաշտէն, ջրհանկիր զօրաց Ա. Բ. և Գ. վաշտերէն և ամրաչէն զօրաց վաշտէն: Յետոյ կարգաւ անցան ծովային Սիլահէնտազ վաշտը, Էրթոլըրու հեծելազօրաց գունդը, նիզակաւոր հեծելազօրաց գունդն և ուրիշ հեծելազօրաց չորս վաշտեր, ի վերջոյ անցան թնդանօթածիգ զօրքերը չորս հրետանիներով: Ձօրահանդէսն սկսաւ ժամ 8ին և աւարտեցաւ 9ին: Ձօրահանդէսի պահուն կայս. պալատան նուագաժողաց խումբը նուագեց Համիտիյէ քայլերգն ու գերմանական ազգային քայլերգն: Այն սպայք, որք ի Գերմանիա իրենց զինուորական ուսումն աւարտելով մայրաքաղաքս եկած և զինուորաց գնդերուն ու վաշտերուն ուսուցիչ կարգուած էին, կ'առաջնորդէին զօրահանդիսին:

Վեհ. Սուլթանի և Օգոստոսփառ հիւրերու գտնուած քէօլին վրայ երկու դրօշակներ պար-

զուած էին մին օսմանեան և միւսն գերմանական:

Վիլհելմ կայսրն, հռչակաւոր իւր զինուորական հմտութեամբ, գոված է օսմանեան զինուորաց այս կանոնաւոր զօրահանդէսը:

Լուսանկարչապետ Ապտուլլահ եղբարք նոյն պահուն զօրահանդիսի լուսանկարն հանեցին:

Ձօրահանդիսի աւարտումէն յետոյ Վիլհելմ կայսրն ու կայսրուհին իրենց յատկացեալ քէօլը գնացին պալատական կառքերով:

* *

Շաբաթ, կիրակի, երկուշաբթի և երեքշաբթի գիշերները Գերմանիոյ կայսրն և կայսրուհին միշտ Երլտըղի պալատան մէջ ճաշեցին արքայական փառաւորութեամբ, սեղանի նախագահ ունենալով միշտ Օգոստոսփառ Սուլթանը, կայսրն և կայսրուհին մայրաքաղաքիս ամենազիւսաւոր վայրերը այցելեցին, Բերայէն սկսելով մինչև Քեաղըտ-Խանէ անտի Մաքրի-Գիւշ, Կամուրջէն սկսելով Գաար-Գիւշ, Պէյլէր-Պէյ, Թարապիւա, և ի Սեւ ծով: Երկուշաբթի գիշեր Վոսիոր իւր երկու ծովափներով լուսավառութեան ովկիանոս մը դարձած էր: Կայսրն և կայսրուհին նոյն գիշերն քանի մը ժամ պոստ ըրին Վոսիորի վրայ:

* *

Վիլհելմ կայսրն, Աւիուսթա Վիքթորիա կայսրուհին, Հէնրի իշխանն և Մէքլէմպուրկի դուքսն չորեքշաբթի իրիկուն ժամ 3 ու կէսին մեկնեցան մայրաքաղաքէս:

Կայսրն ու կայսրուհին միջօրէէն առաջ այցելութիւն տալով Վեհ. Սուլթանին, իրենց հրաժեշտի ողջոյնը մատուցին, շնորհակալութիւն յայտնելով այն սիրալիր և համակրալիր ընդունելութեան համար զոր գտած էին Վեհ. Սուլթանէն:

Ժամ 7 ու կէսին, Վեհ. Սուլթանը Շալէ քէօլին երթալով փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Կայսեր ու կայսրուհւոյն և տեսակցեցաւ Նոցին Վեհափառութեանց հետ: Ժամ 8ին, Վեհ. Սուլթանն և իւր Օգոստոսփառ հիւրերը Տօլմա-Պաղչէի պալատն իջան հանդիսաւոր կերպիւ:

Երլտըղի պալատէն մինչև Տօլմա-Պաղչէի պալատը տանող ճամբուն երկու կողմը զինուորք բարեւի կեցած էին և անոնց շարքին ետեւ ժողովրդեան ստուար բազմութիւն մը:

Առաջին կառքին մէջ, որուն լծուած էին չորս գեղեցիկ երկվարներ, բաղմած էր Վեհ. Սուլթանն իւր աջ կողմն ունենալով Աւիուսթա Վիքթորիա կայսրուհին և դէմն նախորդ Մեծ-Եպարքոս Սալիտ փաշա:

Երկրորդ կառքին մէջ, նոյնպէս քառաձի, կը գտնուէին Վիլհելմ կայսրն ու Հէնրի իշխանն, որոց

դէմ նստած էր Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշա։ Երրորդ կառքին մէջ կը գտնուէին Մէքլէմ պուրկի դուքսը, Հէրպէրթ Պիզմարք կոմսը, նախկին Մեծ-Եպարքոս Էտհէմ փաշա և Սպարապետ Ալի Սաիտ փաշա։

Կայս. թափորը Տօլմա-Պաղչէ ժամանելուն, Վեհ. Սուլթանն և Իւր Օգոստոսիառ Հիւրերը պալատան մեծ դահլիճն առաջնորդուեցան, ուր պահ մը հանդիստ առնելէ յետոյ, չքեղ սեղան մը տրուեցաւ։ Սեղանին բազմեցան Վեհ. Սուլթանը, Վիլհէլմ կայսրը, Աւիուսթա Վիթթորիա Կայսրուհին, Հէնրի իշխանը, Մէքլէնպուրկի դուքսը, Հէրպէրթ Պիզմարք կոմսը, Կայսեր Հետեւորդը, Կայսրուհւոյն պատուակալ տիկնայք, Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշա, նախորդ Մեծ-Եպարքոս Սաիտ փաշա և այլ բարձրաստիճան անձինք։ Հացկերոյթի պահուն կայս. պալատան նուագածուաց խումբը գեղեցիկ կտորներ նուագեց անընդհատ։ Սեղանաւարտեցաւ ժամ 9ին եւ քիչ յետոյ Վեհ. Սուլթանը, Վիլհէլմ կայսրը, Կայսրուհին, իշխանը, դուքսն եւ բոլոր ներկայք պալատան քարավին իջան։ Վեհ. Սուլթանը կը կրէր «Սեւ Արծուի» պատուանշանին մեծ ժապաւէնը, Վիլհէլմ կայսրն իմթիազի ակնանկուռ պատուանշանն և Կայսրուհին՝ Եֆֆազաթի ակնանկուռ պատուանշանը։ Վեհ. Սուլթանը նախ Կայսրուհւոյն և յետոյ Կայսեր ձեռքը սեղմելով ողջերթ մաղթեց Նոյն Վեհափառութեանց, որք հրաժեշտ առնելով իրենց Օգոստոսիառ Հիւրերկալէն կրկին շնորհակալութիւն յայանեցին իրենց գտած սիրալիր և փառաւոր ընդունելութեանց և հիւրասիրութեան համար։ Նախ և առաջ Աւիուսթա Վիթթորիա Կայսրուհին իւր պատուակալ տիկնանց հետ «Հոնէնձուրն»ի գեղեցիկ մէկ մակոյկը նստելով նոյն զբօսանաւը դնաց։

Հինգ վայրկեան յետոյ, Վիլհէլմ Կայսրը վերջին հրաժեշտ առնելով Վեհ. Սուլթանէն և շնորհակալութիւն յայտնելով՝ «Քայզեր»ի մակոյկը նստաւ և մարտանաւը դնաց։

Ժամ 9 ու կէսին, «Քայզեր» մարտանաւը ճանաչ ելաւ։ Վերստին թնդանթի հարուածներ արձակուեցան, օսմոնեան զրահաւորք ու շոգենաւք դրօշակներով զարդարուեցան և զինուորք կայմերուն վրայ ելնելով, բարեւի կեցան։ Հինգ վայրկեան յետոյ մեկնեցաւ նաև «Հոնէնձուրն» զբօսանաւն, որուն միւսնոյն պատիւներն ընծայուեցան։

«Իզգէտտին» շոգենաւով մինչեւ Տարտանէլ նախկին Մեծ-Եպարքոս Էտհէմ փաշա, արտաքին գործոց նախարար Սաիտ փաշա, Լոնտոնի Օսմանեան նախորդ դեսպան Թէվֆիգ փաշա, Միւզիւրիս

փաշա և այլ բարձրաստիճան անձինք ու պալատական թիկնապահք։ Օսմանեան երկու մարտանաւք ևս ընկերակցեցան։ Սամաթիոյ և Մաքրի-Գիւղի առջև Հայք և Յոյք ի պատիւ ցոյցեր ըրին։ Իսկ Հէրպէրթ Պիզմարք կոմսը և ուրիշ հետեւորդք չորեքշաբթի գիշեր ժամը երկուքին Սիրքէհէն մեկնեցան յատուկ կառախմբով, որ գեղեցիկ «վալսններ»ով զարդարուած էր։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգ. Ժողովոյ Ը. նիստն տեղի ունեցաւ երէկ, Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ ընդ Նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Գատրիարք Հօր եւ Ատենապետութեամբ Ազնուաշուք Տօքթ. Թիրեաքեան Էֆէնտիի։ Ներկայ նրեսփոխանաց թիւն էր 35։

Ժողովն իւր երէկի նստին մէջ զբաղեցաւ գլխաւորաբար Կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ գործառնութեանց, կրթական եւ նրեսփոխանաց ներկայութեան խնդրովք։

Ա. Կաթողիկոսական Յանձնաժողովն իւր II. Նախագահի միջոցաւ նոր պայմանագրով մը եւս խնդրած լինելով իւր տեղեկագիրն բերելու համար, Ժողովն շնորհեց մէկ ամսոյ պայմանագրով։

Բ. Նախորդ նստին մէջ կրթական խնդրոյն առթիւ Պէրպէրեան Ռէթէոս Էֆէնտիի կողմանէ ներկայացեալ առաջարկն Ժողովն անցուց իւր Օրակարգին մէջ։

Գ. Դաւով նրեսփոխանական ներկայութեան խնդրոյն, միաձայնութեամբ որոշուեցաւ Ռուսիոյն կանոնադրին այն յօդուածներն որք չեն հակառակիր Սահմանադրութեան, գործադրութեան մէջ պահել մինչ ցվաւերացումն նոր կանոնադրի ծրագրին եւ ըստ այսմ յանձնարարուեցաւ Դիւանին Գ. բացակայից մասին Ռուսիոյն կանոնադրի տրամադրութիւնն ի գործ դնել։

Սոյն երեք խնդրոց վրայ ընդարձակ վիճարանութիւնք տեղի ունեցան որոց մասնակցեցան գլխաւորաբար Վսեմ. Ստեփան փաշա Ասլանեան, Տօքթ. Թիրեաքեան, Պառնասեան, Սուրէնեան, Պէրպէրեան եւ այլ նրեսփոխանք։

Ատենան փակուեցաւ ժամ 10ին յաջորդ նիստն մէկ ամսէն գումարելու որոշմամբ։

Հոգեւոյս Տ. Ներսէս Պատրիարքի մահուան տարեդարձը լինելով, հինգշաբթի օր հոկտ. 26, Կրօնական գեղեցիկ հանդէս մը տեղի ունեցաւ նոյն օրը Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ։ Կեդր. վարժարանի խնամակալութեան անդամք առաջնորդութեամբ Վսեմ. Աբիկ Էֆէնտիի խմբովին ներկայ էին անդ, ինչպէս նաև Կեդր. և Թաղային վարժարանաց աշակերտք։ Գեր. Գարեգին Եպիսկոպոս Սրուանձտեանց Ս. Պատարագ մատուցանելով, սրտաշարժ քարոզիւ մը դրուատեց ողբացեալ Տ. Ներսէս Պատրիարքի արդիւնաւոր ծառայութիւնները իբրև ուսուցիչ և իբրև վարդապետ ու Պատրիարք։

Ի Լ Ա Ն

Սուլթան Սելիմ տէվրի ֆէհնի մուդեզինին թա-
րազը սուլտուղու զէման օրուս մէջնուր միւթէվ ֆա-
հօնա իսլահին չըրաղը միւթէվէֆա էլման ֆանէթաւը
իմարաթը իլէ մէլիսուլ հօնա նսկիանըն չըրաղը Սիւլէյ-
ման էֆ. Իստանպուլուա Խալէքլար խանըն իւթ գա-
թընտա 17 նօմէրլու օտաւտա բաղար վէ ճուստա կիւն-
էրալէն մատաա հէր կիւն հէր քէսին իգտիտարը նիս-
պէթինաէ էհվէն ֆիլյաթ իլէ թամպուր վէ նէյ տէրալէ-
րի վէրէհէք:

Ֆէհնի մուդեզինին էնտաղէիի մէսապէսինտէ իշպու-
թամպուր տէրսի միւթէվէֆա հօնա իսլահին բարմաղը
վէ մըզրապընըն այնը օլարադ օրթատու չալընան թա-
պուրար կիպի սազ եախօս պուլկարի եօլը օլմայըպ
թամպուր տէրիլէն իշպու սազ քէմանտան վէ նէյտէն
ալէա վէ Սիւլէյման էֆէնտինին չալտըղը գայտէ իւղրէ
չալտըղը հալտէ հէր պիր նաղմէի թէրէնիւմ իտէր
կիպի թանէ թանէ սէյլէթմէքտէ վէ տէրս վէրտիդի
բէշրֆիլէր վէ սէմայիլէր այնը իլէ միւթէվէֆա հօնա
Իսլահին չալտըղը թամպուրտա վէ եօլունտա աղը:

ԸՆԾԱՆԵԿՈՒ ԶԲՕՍԱՐԱՆ

ԴՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ 1890 ՏԱՐԻՈՅ

Հանդերձ գումարմանի միմակացոյնով

Ի նպաստ խանդիւղի Դալֆաեան Որբանոցի,
կը վաճառի տոյն դուարձալի գըքոյլը ի գին 40
փարայ բոլոր գրավաճառաց քով:

ՊԱՐԶ ՕՐԱՅՈՅՑ

1890 ԹՈՒԱԿՆԵՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի

Տպագրութիւն

Գ. ՊԱՂՏԱՏԷԱՆ (ԱՐԱՄԵԱՆ)

Գին 40 փարայ

Կը գտնուի Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբար-
ձութեան գրասենեակը, Կ. Պօլիս Մեծ-Նոր-Խան
թիւ 48, 49, 50 և բոլոր գրավաճառաց քով:
Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կնիքը չը
կրող օրինակներն վաւերական չեն:

Սոյն Ֆուանսուհայ Գրականի Բառարանս հակառակ
իւր փոքր ծաւալին ու համեմատ գնոյն՝ կը պարունակէ
գրեթէ մեծ բառագրոց չափ բառ եւ ոճ: Լինճուկ իջու-
ցի մէջ հեղինակին յաջողած է յաճախ գետեղել աշխար-
հաբար բառերուն եւ ոճերուն քով գրաբար համանիշ-
ներն ալ, որք անհրաժեշտ են մատենագրական գործոց
թարգմանիչներուն: Ի հարկի բառերուն տաճկերէններն
ալ գրուած են, որպէս եւ անկանոն արտասանութիւնք:
Սոյն նիւթական ու բարոյական առաւելութիւններէն
զատ՝ կարեւոր թերի մ'ալ կը ընու Գրականի Բառագիրքս,
որուն կցուած է պատմական, աշխարհագրական ու գի-
շարանական անուանց բառարան մը: Բառագիրքսին
վերնագրեալ հատուած մ'ալ՝ ուր համառօտիւ կ'աւան-
դուին բառակազմութեան կանոնք՝ եզական գործ մը կը
կացուցանէ Գրականի Ֆուանսուհայ Բառագիրքը:

Դինն է միայն 12 դահեկան:

Կազմեալ Անդղիական հաստատուն կազմով

ՆՈՐ ԱՂՈԹԱԳԻՐՔ

ՊԱՂՏԱՏԷԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Համառօտ եւ փոքրիկ Աղօթագիրք մը որ շատ յար-
մարութիւն ունի ընտանեաց համար եկեղեցւոյ մէջ գոր-
ծածեղու, եւ կը պարունակէ օրուան ամբողջ աղօթք-
ներն:

ՏԵՐ-ԽԱՐԱԳԻՐ
Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—Մ. ՍԱՐԵԱՆ